

УДК 76.071.1(477.86)

Ірина **Максимлюк**

аспірант кафедри дизайну і теорії мистецтва

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Проблема традиції у творчості художників-графіків Івано-Франківщини

Анотація. Одним з актуальних питань у вітчизняному мистецтвознавстві є переосмислення подій та явищ минулого з метою створення цілісної картини розвитку українського мистецтва. Важливим для розуміння цих явищ є дослідження творчої спадщини українських митців, які тяжіли до стилістики народних художніх промислів. Проаналізовано значення традиції у творчості сучасних художників-графіків у контексті збереження національної культури; відзначено професійну інтерпретацію етномистецької традиції, яка відображається в процесах ідентифікації та самовизначення. Проаналізовано феномен аматорства та фольклоризму у графіці Івано-Франківщини. У статті розглянуто творчість професійних художників-графіків і аматорів. Виявлено вплив художньої культури Прикарпаття, зокрема народних промислів, на творчість художників-графіків.

Ключові слова: графіка, традиція, фольклоризм, народне мистецтво, декоративність.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Знання і переосмислення традицій, їх адаптація до сучасності зумовлюють нові підходи до вирішення культурологічних проблем, дозволяють перейти на якісно новий рівень культури, зберігши при цьому національну самобутність. Одним з актуальних завдань творчої діяльності митця є його налаштованість на сприйняття, засвоєння і художнє втілення народних традицій, відповідно до власного таланту та естетичних норм

сучасної культури. Художня творчість другої половини ХХ ст. характеризується багатоманітністю виявів, різноплановістю тенденцій розвитку. Важливо з'ясувати характер взаємодії між професійним, самодіяльним і народним мистецтвом на прикладі графіки івано-франківських митців, що виразно демонструє окремі суттєві культурологічні тенденції.

Стаття написана в рамках дисертаційної роботи на тему: «Мистецтво графіки Івано-Франківщини ХХ – початку ХХІ століття: культурологічний аспект», затверджену на вченій раді ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», протокол № 3 від 27 березня 2014 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вивчення, збереження та примноження національної культури неодноразово висвітлювали провідні українські історики, етнографи, мистецтвознавці. Зокрема, втілення традицій народного мистецтва у творчості сучасних митців Івано-Франківщини розкривали П. Арсенич, В. Ханко, О. Соломченко, Р. Дреботюк, Н. Лаврук, М. Яновський. У монографії О. Лагутенко «Українська графіка першої третини ХХ століття» простежено зв'язок з традиціями народного мистецтва орнаментальних мотивів Гната Колцуняка. Творчій постаті Осипа Сорохтея присвятили публікації відомі дослідники – О. Ріпко, М. Фіголь, І. Ставничий, О. Макояда, В. Типчук. Графічному доробку Остапа Гнатюка, який віддавав перевагу фольклорній тематиці, присвячені публікації В. Барана, М. Вуянко, М. Якимечка. Дослідниця Т. Сафонова, вивчаючи орнаменталізм у творах сучасної графіки, звернула увагу на екслібриси українських митців, зокрема, на мініатюри Івана Пантелюка. Творчість Миколи Грєпиняка висвітлено у публікаціях дослідника Гуцульщини, етнографа, краєзнавця І. Пелипейка. Своєрідний талант івано-франківського графіка-шістдесятника Опанаса Заливахи, закоханого в українську минувшину та схильного до стилізаторських пошуків, розкривали Л. Тарнашинська, Б. Мисюга, а також автори збірки статей і спогадів про О. Заливаху «Дзвонар», виданої 2017 р. Творчу діяльність В. Гуменного, з його новітнім розумінням національної спадщини, досліджували А. Звіжинський, В. Єшкілев; Володимир Лукань цілях аналізував творчу манеру коломийського художника М. Ясінського.

Невирішені частини загальної проблеми. У статті визначено позитивні й негативні тенденції авторського втілення національної тематики у творах графіки Івано-Франківщини ХХ ст., розкрита специфіка інтерпретації фольклорних джерел.

Мета статті – проаналізувати процеси збереження і трансформації народних традицій у мистецтві графіки Івано-Франківщини ХХ ст.; дослідити творчий доробок професійних графіків і аматорів, твори яких тісно пов'язані з традиційною художньою культурою, зокрема з народними промислами Прикарпаття та місцевим фольклором.

Новизна. Уперше комплексно досліджено процеси збереження і трансформації народних традицій у мистецтві графіки Івано-Франківщини ХХ ст. Розглянуто явище аматорства та фольклоризму у творчості художників-графіків.

Виклад основного матеріалу. Мистецтво графіки ХХ ст. на Івано-Франківщині характеризується відданістю національній тематиці, дбайливим ставленням до народних традицій, певними ознаками архаїчності у стилістиці, акцентуванням рукотворності графічного аркуша. У творчих пошуках художники сягають першоджерел, що відображається в процесах ідентифікації та самовизначення.

Територіальне розташування Івано-Франківської області певною мірою визначило специфіку її культурного життя – успадкування традицій народного ремесла, а отже, у багатьох випадках – стилістичну спорідненість із творами декоративно-прикладного мистецтва, пієтет до фольклорної творчості. І професійні досягнення, і аматорські результати у сфері графіки нерідко відбувалися завдяки засвоєнню народних традицій, осягненню їхнього духовного змісту, пізнанню суті народного мистецтва як цінності, пов'язаної з природою, людиною, культурно-історичним середовищем.

Початок ХХ ст. позначений пошуками нової стилістики, органічно пов'язаної з національною традицією [15, с. 5]. Позитивною ознакою цих процесів було те, що представники авангарду, як і майстри народного мистецтва, уникали буквального відтворення мінливої і швидкоплинної реальності, сліпого наслідування мистецтва європейських країн, а поєднували новаторські здобутки модернізму з національними традиціями. Етномистецьку традицію підхопили й творчо засвоїли провід-

ні художники-модерністи, які бачили в ній одну з протидій реалізму та еkleктиці [6, 10, 14].

Серед видатних прикарпатських митців початку ХХ ст., чия творчість ґрунтується на традиційних засадах, вирізняється талановитий художник-орнаменталіст Гнат Колцуняк, відомий і як мистецтвознавець, дослідник етнографії Гуцульщини [1, с. 235]. Визначальною рисою творчості Г. Колцуняка є стилізація мотивів українського народного мистецтва в руслі сецесії – писанкових орнаментів, мотивів гуцульських розписів, вишивки. Завдяки поєднанню європейських новацій зі здобутками українського мистецького досвіду, Г. Колцуняк у своїй творчості зберігає вагоме значення художнього зразка для сучасності й цим забезпечує безперервність поступального розвитку культури.

Завдяки навчанню за кордоном, наполегливій праці та втіленню нових ідей через формально-пластичні пошуки, у мистецтві початку ХХ ст. з'являється плеяда талановитих і самобутніх майстрів. Одним з художників-новаторів високого рівня є Осип Сорохтей. Навчаючись у Академії красних мистецтв у Кракові (1911–1920), О. Сорохтей потрапив у хвилю загального оновлення європейської художньої системи. Як зазначає дослідник творчості художника О. Макояда, «...система переосмислення природи у рисунковій техніці О. Сорохтея базується на тогочасній європейській мистецько-естетичній програмі, яка ввібрала в себе окремі якості експресіонізму та певні риси народного примітиву...» [6, с. 217]. Образно-композиційний лад багатьох творів цього митця відповідає естетиці наївної творчості, що засвідчує приналежність автора до плеяди тих професійних художників першої третини ХХ ст., які культивували примітивізм художньої манери.

Основою для пошуків, експериментів і потенціалу творчого зростання багатьох професійних митців Івано-Франківщини став досвід народних майстрів-різьбярів. Більшість з них досконало володіли традиційними техніками різьби, використовуючи в гравюрі передусім технічні навички дерев'яної різьби. Також помітне тяжіння до інших видів декоративно-прикладного мистецтва: кераміки, ткацтва, вишивки, писанкарства. Засвоївши традиційні прийоми народного мистецтва, оволодівши декоративною образністю подекуди сувенірної продук-

ції Гуцульщини, окремі художники не прагнули подолати її обмеженість і знайти нові виражальні засоби.

Культурологи зазначають, що фольклоризм нерідко розглядається як вторинне, неавтентичне явище, як похідна форма культури, адаптація на певному рівні фольклорної стилістики, умовно-традиційних образів та ідей, у відірваності від глибинної архаїчної традиції [9, с. 326].

Розглядаючи дрібну естампну графіку, зокрема, екслібриси художника-самоука Івана Пантелюка, можна кваліфікувати його творчість як аматорство з ознаками фольклоризму. Проте в композиціях книжкових знаків художника зберігаються і набувають подальшого розвитку традиції, на основі яких екслібрис отримує яскраву національну форму, що й дозволяє констатувати продуктивні вияви фольклоризму, який відіграє значну роль у збереженні та ретранслюванні етнокультурного надбання [9, с. 324–325]. Образний лад екслібрисів І. Пантелюка побудований на етнографічно-фольклорній основі, вони постають національно-своєрідними творами, щедро насиченими орнаментально-декоративними деталями. Іван Пантелюк опанував мистецтво екслібриса саме через традиційне ремесло різьбяр [18]. Незважаючи на відсутність фахової освіти, його доробок позначений яскравим індивідуальним авторським виявом.

Традиційна орнаментика, за якою закріплена певна символіка, є визначальною рисою екслібрисів І. Пантелюка і найповніше відповідає ідейно-образному задумові його творів. Аналізуючи екслібриси художника, дослідниця Т. Сафонова підкреслює, що візитною карткою його творчості є геометричні орнаментні лінійки, що виконують роль обрамлення і розетки, які набувають у екслібрисі значення візерунка [12, с. 161].

Прикладом професійного осмислення традиції є творчість Опанаса Заливахи, чие усвідомлення власної ідентичності реалізувалося у руслі ідейних позицій і творчості покоління шістдесятників. Перебування на Івано-Франківщині неабияк вплинуло на попередні погляди митця та його розуміння мистецьких проблем. Опанаса Заливахи захопило народне мистецтво Прикарпаття з його барвами, стилізацією форми, площинністю зображень [10, с. 15]. Стилістика графічних творів художника нерідко підпорядковувалася законам народного

мистецтва, набуваючи статички, лаконізму, симетрії, виразної ритміки. Розуміння, що за кожним справжнім мистецьким явищем стоїть осмислена традиція, спонукало молодого митця дошукуватись у багатій культурній спадщині українського мистецтва відповідей на глобальні запити сучасності [10, с. 16].

Як зазначає мистецтвознавець Б. Мисюга: «...Опанас Заливаха аналізував елементи давніх орнаментальних рядів, вимальовував в уяві закономірний ланцюг пластичного вдосконалення первісної форми... Ставлячи перед собою глобальні теоретичні завдання в галузі еволюції творчого вираження, Опанас Заливаха кардинально змінив ставлення до суті мистецької традиції, почав її трактувати як мову внутрішніх естетичних підвалин...» [10, с. 23].

Прикладом оригінальних і самостійних результатів, близьких до професійних норм творчості, є графічні роботи Остапа Гнатюка. Твори художника належать до панівної фольклорно-декоративної течії у вітчизняній графіці 1960-х рр., що мала вияв, зокрема, і в мистецтві Івано-Франківщини. Характерна особливість творів О. Гнатюка – їх тісний зв'язок з народною творчістю, з образотворчим фольклором горян, зі стилістикою окремих видів гуцульського мистецтва, зокрема з багатими традиціями плоскої різьби по дереву [8]. Основою для розвитку пластичної мови графіка став набутий досвід у декоративній різьбі по дереву, що сприяло формуванню більш виразної індивідуальної манери його графічних творів.

Митець віддавав перевагу декоративному трактуванню зображень, підпорядковуючи формально-образний лад своїх гравюр принципам народного мистецтва. Доцільно, на наш погляд, навести уривок з розповіді О. Гнатюка: «Але я не розлюбив декоративно-прикладне мистецтво Гуцульщини. Просякнуті давніми традиціями, самобутністю, твори карпатських умільців будуть для мене завжди зразком справжнього народного мистецтва. До речі, колоритне рішення ліногравюр я часто запозичую з барвистого, яскравого розпису гуцульської кераміки і писанок» [1]. Митець використовував усі можливості техніки лінориту з його лаконічною та виразною мовою, активно вводячи колір. Автор використовує яскраво-насичені фарби, які гармонійно розсипає, на зразок вишивки, – від синьо-ультрамаринових, зелено-смарагдових на всій площині з акцентами

жовто-золотистих та оранжево-кармінових тонів, що вносять у зображення колірне і композиційне повнозвуччя [8].

Миколу Грепиняка знають на Прикарпатті передусім як талановитого різьбяр та дослідника народного мистецтва Гуцульщини. Його творчість багатогранна – це різьба по дереву, графіка, живопис, фотографія з багатоплановим композиційним і тематичним задумом. Роботам митця властива народна стилістика, що засвідчує близькість майстра до гуцульського буття, його знання автентичного орнаменту, видатних історичних постатей України, вміння бачити й відтворювати красу навколишнього світу [7]. У своїх творах цей художник, якого у сфері графіки можна вважати самоуком, широко використовує елементи народного орнаменту, мистецькі атрибути, краєвиди гір, мотиви гуцульських осель, народні строї. Книжкові знаки М. Грепиняка, у яких гармонійно поєднується портретна графіка і орнамент гуцульської різьби, часто присвячуються Шевченкові [11, с. 2].

Зауважено, що у творчості М. Грепиняка карпатська тематика ґрунтується не на автентичному, глибинному матеріалі, а на вторинному рівні, зокрема, на основі різьбярського досвіду та на зразках професійного декоративно-прикладного мистецтва, тобто різьблених, карбованих, вишитих чи розписних виробів. З позицій мистецтвознавчої науки, М. Грепиняк у мистецтві графіки сприймається художником-дилетантом, що не досяг рівня митця-професіонала [9, с. 319]. Проте його аматорська творчість може слугувати прикладом тих позитивних і правомірних явищ культурно-мистецьких процесів сьогодення, які, за висловом науковців, забезпечують трансформацію, адаптацію і репродукування художніх цінностей минулого [9, с. 326].

Прикладом аматорства щодо вибору та трактування тем можемо назвати графічну творчість Зіновія Гаркуса та Емануїла Храпка, зокрема, у жанрі екслібриса, оскільки більшість їхніх робіт позначені практикою спрощеного копіювання, поверхневого стилізаторства, імітації традиційних форм. Проте виставковий досвід і відгуки книголюбів на теренах Прикарпаття переконують у тому, що екслібриси згаданих авторів мають своїх поціновувачів, вони стимулюють інтерес до народної культури, пробуджують нові творчі сили, «втягують» дедалі ширшу публіку в етнокультурний контекст сучасності [9, с. 325-328].

Прикладом професійного, а отже, більш усвідомленого рівня засвоєння традиції, є роботи Володимира Гуменного та Мирослава Ясінського. Творчість першого з них – яскраве відображення плідної взаємодії традиції та сучасності, глибоке проникнення в образність народного мистецтва, творчий синтез досягнень вітчизняної та зарубіжної художньої практики. За висловом А. Звіжинського, творчість В. Гуменного «ніби вбирає в себе історичність і різнобарвність культури разом з бажанням інтегрувати в гравюри нові, або історичні іконографічні знахідки – скифія, християнство, козацтво, космос» [3]. У коментарях критика зазначено, що у графіці В. Гуменного відбулося «переосмислення православного іконопису з позицій атеїстичного, декоративного, візуалістичного підходу, а не спекулятивного сакрально-метафізичного чинника трансценденції у потустороннє, перетворення ікони в артефакт, елемент дизайну, побутової речі» [4].

Мирослав Ясінський відомий модерністською стилізацією гуцульської та покутської народної спадщини (народний примітив, ікономалярство) та створеними на її основі сакральними, хоча й не канонічними, творами [2]. Як зазначає В. Лукань, «фольклорна основа, постійно присутня у його творах, виражається лише у відтінках сприйняття, в характері трактування, у підтексті зображуваного, вона – їх друге, нерозгадане, втаємничене значення. Сприйняття народної культури, розуміння засад декоративізму в народному мистецтві дали можливість художнику посилити динамічність композицій його творів. Він підсвідомо відчуває глибинну стихію народного мистецтва, природну монументальність зображення, що має визначену семантику» [5, с. 196]. Мирослав Ясінський працює в галузі книжкової графіки (він є автором дизайну книги І. Малковича «Вірші» (1992)). Аналізуючи художнє оздоблення цього видання, зауважуємо, що митця наснажували зразки традиційної гуцульської кераміки, що має унікальний колорит та декор. Орнаментальний і фігуративний розпис косівських і коломийських кахлів став основою формально-стилістичних пошуків М. Ясінського. Йдучи за законами народного мистецтва, завдяки глибокому внутрішньому такту, митець не впадає в стилізаторство, але увиразнює художню природу народного примітиву.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Мистецтво Івано-Франківщини ХХ ст. зберігає тісний зв'язок з традиційною художньою культурою, зокрема з народними промислами Прикарпаття. У результаті аналізу творчої діяльності окремих прикарпатських графіків, чиї роботи відзначаються близьким до народного мистецтва образно-композиційним ладом чи запозиченими з нього мотивами, з'ясовано, що митці Івано-Франківщини часто зверталися до стилістики виробів декоративно-прикладного мистецтва краю – різьбярства, писанкарства, ткацтва, вишивки, кераміки, а також до історії, культури, літератури Прикарпаття. Їхня творчість насичена орнаментальними мотивами, символікою; простежується тенденція до декоративності, підпорядкування графічних зображень композиційним принципам народного мистецтва. Засвоєння європейських художніх новацій та їх синтез зі здобутками традиційної творчості українців дозволили окремим графікам Івано-Франківщини вийти на новий рівень у трактуванні етномистецької традиції. Місцеву своєрідність вдало репрезентують ті професійні митці, які звертаються до першоджерел українського мистецтва, його архаїчних глибин, що вдало інтерпретуються на асоціативному рівні сучасним художнім мисленням. Характерними для Івано-Франківщини є явища фольклоризму й аматорства, що мають істотний вплив на розвиток культури краю. У творчості багатьох талановитих художників-аматорів при певному умовному трактуванні національної тематики склалася індивідуальна система художніх виражальних засобів і прийомів, яка надихає місцеву публіку. Народні художні промисли краю, фольклорні мотиви, обрядовість є і сюжетною основою переважної більшості графічних аркушів івано-франківських художників, і показником світоглядної та художньої зрілості їх інтерпретаторів.

1. Баран В. Досвітні вогні (Графіка О. Гнатюка з селища Жовтень). Прикарпатська правда. 1966. 21 січня.
2. Бойчук В. По той бік сокровенного Мирослава Ясінського. Музейний простір. 2016. 15 лютого. URL: <http://prostir.museum.ua/post/36602> (дата звернення : 27.06.2018).
3. Звіжинський А. Володимир Гуменний – живопис, графіка, міфологія. Art Ukraine. 2014. 26 березня. URL: <http://artukraine.com.ua/a/volodimir>

- gumennyi--zhivopis-grafika-mifologiya-/ (дата звернення : 09.09.2017).
4. Звіжинський А. Володимир Гуменний та його художня. Збруч. 2014. 12 березня. URL : <http://zbruc.eu/node/19888> (дата звернення : 09.09.2017).
  5. Лукань В. Г. Вибрані статті про мистецтво. Явища. Постаті. Імена. Івано-Франківськ : видавець Третяк І. Я., 2009. 240 с. : іл.
  6. Макойда О. Художньо-освітня та популяризаторська діяльність Осипа Сорохтея : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2011. С. 214–221.
  7. Микола Іванович Грепиняк – митець та дослідник народного мистецтва Гуцульщини. URL: <http://referat.co/ref/111985> (дата звернення : 09.11.2017).
  8. Миколайчук С. Довершеність графічного пейзажу [Про творчість художника-графіка Остапа Романовича Гнатюка]. Західний кур'єр. 1999. 30 квітня. С. 7.
  9. Новійчук В. І. Народно-професіональні зв'язки та тенденції розвитку фольклорних форм творчості. Українська художня культура : навч. посібник. Київ : Либідь, 1996. С. 314-332.
  10. Опанас Заливаха : альбом / упорядник В. Мисюга. Київ : Смолоскип, 2003. 160 с. : іл.
  11. Пелипейко І. А. Його надихає Шевченко. Рідне слово. 2003. 6 березня. С. 2.
  12. Сафонова Т. В. Украинский экслибрис : декор и орнаментация. Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. 2013. № 5 (31). С. 160-164. URL: <http://www.gramota.net/materials/3/2013/5-1/42.html> (дата звернення : 09.09.2017).
  13. Соломченко О. Добре серце художника [Про майстра екслібриса з Косова І. Г. Пантелюка]. Прикарпатська правда. 1982. 27 червня.
  14. Станкевич М. Проблеми етномистецької традиції в модерні й авангарді/ Мистецтвознавство 2000: Науковий збірник. Львів : Видав. СКІМ, 2001. С. 9-16.
  15. Яців Р. М. Львівська графіка 1945-1990 : традиції та новаторство. Київ : Наукова думка, 1992. 119 с. : іл.

References:

1. Baran, V. (1966, January 21). Dosvitni vohni (Hraphika O. Hnatyuka z selyshcha Zhovten) [Lighting Lights (Graphics by O. Hnatyuk from Zhovten village)]. Prykarpatska pravda — The Precarpathian Truth. (In Ukrainian).

2. Boichuk, V. (2016, February 15). Po toi bik sokrovennoho Myroslava Yasinskoho [On the other side of the mysterious Myroslav Yasinsky]. Retrieved from: <http://prostir.museum/ua/post/36602> (access June 27, 2018). (In Ukrainian).
3. Zvizhynskuy, A. (2014, March 26). Volodymyr Humennuy — zhyvopys, hraphika, mipholohiya [Volodymyr Humennyi — painting, graphics, mythology]. Retrieved from: <http://artukraine.com.ua/a/volodimir-gumenniy--zhivopis-grafika-mifologiya/> (access June 27, 2018). (In Ukrainian).
4. Zvizhynskuy, A. (2014, March 12). Volodymyr Humennuy ta yoho khudozhnia kosmohoniya [Volodymyr Humennyj and His Artistic Cosmogony]. Retrieved from: <http://zbruc.eu/node/19888> (access June 27, 2018). (In Ukrainian).
5. Lukan, V. H. (2009). Vybrani staty pro mystetstvo. Vavyshcha. Postati. Imena [Selected Articles about Art. Phenomena. Stuff Names]. Ivano-Frankivsk : vydavets Tretiak I. Ya. (In Ukrainian).
6. Makoida, O. (2011). Hudozhno-osvitnya ta populyaryzatorska diyalnist Osypa Sorohteya [Osyp Sorokhtey's Artistic, Educational and Promotional Activities]. Hudozhnya tvorchist Hryhoriya Kruka v konteksti svitovoho mystetstva: materialy Vseukrayinskoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi — Hrygorii Kruk's Artistic Creativity in the Context of the World Art: Ukrainian scientific-practical conference materials. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV, 214–221. (In Ukrainian).
7. Mykola Ivanovych Hrepynyak — mytets ta doslidnyk narodnoho mystetstva Hutsulshchyny [Mykola Ivanovych Hrepynyak – the Artist and Researcher of Folk Art of Hutsulshchyna]. Mahisterska robota — M.A thesis. Retrieved from: <https://referat.co/ref/111985/read> (access June 27, 2018). (In Ukrainian).
8. Mykolaichuk, S. (1999, April 30). Dovershenist hraphichnoho peizazhu (Pro tvorchist hudozhnyka-hraphika Ostapa Romanovycha Hnatyuka) [Perfection of Graphic Landscape (About a graphic artist Ostap Romanovich Hnatyuk's creativity)]. Zaxidnyj kuryer. (In Ukrainian).
9. Noviichuk, V. I. (1996). Narodno-profhesionalni zvyazky ta tendentsiyi rozvytky folklornykh form tvorchosti [National-professional Connections and Tendencies in the Development of Folk Forms of Creativity]. In Ukrainska hudozhnya kultura: Navchalnyi posibnyk (za red. I. F. Liashenka) — Ukrainian Art Culture: Textbook (I. F. Liashenko sciences ed.). Kyiv: Lybid, 314–332. (In Ukrainian).
10. Mysiuha, B. (Comp.). (2003). Opanas Zalyvakhа. Kyiv : Smoloskyp. (In

Ukrainian).

11. Pelypeiko, I. A. (2003, March 6). Yoho nadyhaye Shevchenko [He is inspired by Shevchenko]. *Ridne slovo*, 2. (In Ukrainian).
12. Safonova, T. V. (2013). *Ukrainskiy ekslibris : dekor i ornamentatsiya* [Ukrainian Ex-libris : Decoration and Ornamentation]. *Istoricheskiye, filosofskiye, politicheskiye i yuridicheskiye nauki, kulturologiya i iskusstvovedeniye. Voprosy teorii i praktiki — Historical, Philosophical, Political and Legal Sciences, Culturology and Art History. Questions of Theory and Practice*, 5 (31), 160–164. Retrieved from <http://www.gramota.net/materials/3/2013/5-1/42.html> (access June 27, 2018). (In Russian).
13. Solomchenko, O. (1982, June 27). *Dobre sertse khudozhnyka (Pro maistra ekslibrysa z Kosova I. H. Pantelyuka)* [Kind Heart of the Artist]. *Prykarpatska pravda — The Precarpathian Truth*. (In Ukrainian).
14. Stankevych, M. (2001). *Problemy etnomystetskoyi tradytsiyi v moderni i avanhardi* [Problems of Ethno-artistic Tradition in Modern and Avant-garde]. *Mystetstvoznavstvo 2000: Naukovyi zbirnyk*. Lviv: Vydav. SKIM, 2001, 9–16. (In Ukrainian).
15. Yatsiv, R. M. (1992). *Lvivska hrafiika 1945–1990 : tradytsiyi ta novatorstvo* [Lviv Graphic 1945–1990 : Traditions and Innovation]. Kyiv : Naukova dumka. (In Ukrainian).

ANNOTATION

Iryna Maksymliuk. The Problem of Tradition in the Art of Graphic Artists of the Ivano-Frankivsk Region. Background.

One of the topical issues in the national art criticism is rethinking events and phenomena of the past in order to create a coherent picture of the development of Ukrainian art. In order to understand these phenomena it is important to research the creative heritage of Ukrainian artists, who tended to the style of folk arts crafts. Knowledge and rethinking of traditions, their adaptation to the present determine new approaches to the solution of cultural issues, allow us to move to a qualitatively new level of culture, while preserving the national identity. One of the most important tasks of the artist's creative activity is his ability to perceive, learn and artistically embody folk traditions, according to his own talent and aesthetic norms of contemporary culture. Artistic creativity of the second half of the 20th century is characterized by a variety of manifestations, diverse development trends. It is important to find out the nature of the interaction between professional, amateur and folk art on the example of the graphic arts of the Ivano-Frankivsk artists, which clearly demonstrates some significant culturological tendencies.

Objectives. The purpose of the paper is to analyze the processes of conservation and transformation of folk traditions in the graphic art of the Ivano-Frankivsk region of the 20th century; research of the creative heritage of skillful graphic artists and graphic amateurs, whose works are closely connected with traditional artistic culture, particularly with the folk crafts of the Pre-Carpathian region and local folklore.

Methods. The research is based on general scientific research principles and standards. They include an integrated and systematic principle in particular, standards of historicism, objectivity, and comprehensiveness. Cultural approach helps to highlight the tendency towards national self-determination, embodied in graphic works of the artists of the Ivano-Frankivsk region. In order to accomplish the tasks of the research, the search-bibliographic method has been used, which apprehended the study of library collections, archival collections, working out of the art studies, cultural and historical materials tangent to the topic of the research. The main research methods are analysis, synthesis, and comparison. The appeal to the diachronic and synchronous methods made it possible identify the links between the aesthetic orientation of graphic arts and social, national, world art issues.

Results. The article deals with the work of both professional graphic artists and graphic-lovers of the region. The influence of artistic culture of the Pre-Carpathian region, folk crafts in particular, on the creativity of graphic artists is revealed. The processes of preservation and transformation of folk traditions in the graphics of the Ivano-Frankivsk region of the 20th century are analyzed. Positive and negative tendencies of the author's embodiment of national themes in the works of graphic art of the Ivano-Frankivsk region of the 20th century are determined in the article, the specifics of the interpretation of folklore sources are revealed. The character of interaction between professional, amateur and folk art is analyzed. The problem of tradition is considered in relation to its interpretation in graphic works, as well as in the aspect of the problem of saving national culture. The professional interpretation of the ethno-artistic tradition by avant-garde artists and pro-European artists is defined, which is reflected in the processes of identification and self-determination. The tendencies of amateurism and folklorism as a cultural phenomenon in the art of graphics of the Ivano-Frankivsk region are analyzed. It is mentioned that folklorism is often observed as a secondary, non-authentic phenomenon, as a derivative form of culture, adaptation at a certain level of folk style, conventional-traditional images and ideas, in isolation from the deep archaic tradition.

Conclusions. The art of the Ivano-Frankivsk region of the 20th century maintains a close connection with traditional artistic culture, with the folk crafts of the Pre-Carpathian region in particular. As a result of the analysis of the creative activity of the individual Pre-Carpathian graphic artists, whose works are marked by the figurative-compositional system or the motives borrowed from the folk art, it has been found that the artists of the Ivano-Frankivsk region often turned to the style of the arts and crafts of the region such as carvings, pysanka paintings, weaving, embroidery, ceramics, as well as to the history, culture, literature of the Pre-Carpathian region. Their works are full of ornamental motifs, symbols; the tendency to decorative, subordination of graphic images to the compositional standards of folk art are traced. However, the artistic concept of the leading artists of the Ivano-Frankivsk region was formed on the basis of rethinking the forms and spirit of traditions on which the contemporary world art was based. The assimilation of European artistic innovations and their synthesis with the achievements of the traditional creativity of Ukrainians allowed certain graphic artists of the Ivano-Frankivsk region to reach a new level in the interpretation of the ethno-artistic tradition. The local peculiarity is well presented by professional artists who turn to the primary sources of Ukrainian art, its archaic depths, which are successfully interpreted at the associative level by modern artistic thinking. Phenomena of folklorism and amateurism, which have a significant impact on the development of the culture of the region, are characteristic for the Ivano-Frankivsk region. Having adopted the traditional techniques of folk art, having mastered the decorative imagery of the occasionally souvenir products of the Hutsul region, some artists did not seek to overcome its limitations and find new expressive means. In the work of many talented amateur artists, with a certain contingent interpretation of national subjects, an individual system of artistic expressive means and techniques has been developed that inspires the local public. Folk artistic crafts of the region, oral and artistic folklore, ritual are a plot basis for the vast majority of graphic works of the Ivano-Frankivsk artists, as well as an indicator of ideological and artistic maturity of their interpreters.

Keywords: graphics, tradition, folklorism, folk art, decorative.

АННОТАЦИЯ

Ірина Максимлюк. Проблема традиции в творчестве художников-графиков Ивано-Франковской области. Одним из актуальных вопросов в отечественном искусствоведении является переосмысление событий и явлений прошлого с целью создания целостной картины развития украинского искусства. Важным для понимания этих явлений является исследование творческого наследия украинских художников, которые тяготели к стилистике народных художественных промыслов. Проблема традиции рассмотрена относительно ее воплощения в графических работах, а также в аспекте проблемы сохранения национальной культуры. Отмечена профессиональная интерпретация этнохудожественной традиции художниками-авангардистами и проевропейскими художниками, что отражается в процессах идентификации и самоопределения. Проанализированы тенденции самодеятельности и фольклористики как культурного феномена в искусстве графики Ивано-Франковщины. В статье рассмотрено творчество как профессиональных графиков, так и графиков-любителей. Выявлено влияние художественной культуры Прикарпатья, в частности народных промыслов, на творчество художников-графиков. Проанализированы процессы сохранения и трансформации народных традиций в графике Ивано-Франковщины XX века.

Ключевые слова: графика, традиция, фольклористика, народное искусство, декоративность.